

bá várasztották. Mert valóban nagyszerűek voltak ezek a ködök és igazi gyönyörűség telhetett bennük, mikor két fiatal személy nem tette ki magát mások gúnyos mosolyának, ha kart karba öltve haladt gyors léptekkel s az egyik ezer bizalmaskodó, sokat jelentő dolgot merészeltetett s mindenféleképpen cizrogathatta és nyomogathatta a másiknak kis kezét, a mely kis kéz egyébként alaposan megfoltozott olcsó bőrkeztübe volt bebujtatva. Ilyenkor közelebb éreztek magukat ahhoz a csalóka valamihez, a mi összefűzte őket. Az utcák keresztveződésének veszedelméi, a sötétből meglepetésszerűleg kiemelkedő házak, a fuvaros köcsik, a lovak fejénél lámpával, az utcai lámpások, a közelben piszkos, füstös narancsfényű és hűz lépés távolságról az áthatlan homályban eltűnő lángjukkal pedig parancsolólag szükségessé látszottak tenni egy gyengéd fiatal hölgynek a védelmét, a ki egyébiránt már három telnek a ködön vergődött át szomorú magaragyatottságban. Azonfelül a ködben a merész vállalkozás gyönyörűségének érzetével végig lehetett menni a csendes utcán, a hól a leány lakott, egészen házuknak a lépésőjéig.

A ködöket rövidesen kemény fagy, csillagfényes és holdvilágos éjszakák váltották fel, mikor a lámpák kemény, sárga, drágakörsorok módjára szikráztak s csillogásuk és a kirakatablakok fénye metsző és fagyos volt és még a csillagok is — sugárzás helyett ezt a kifejezést is lehetett volna használni — hangtalanul ropogtak. Ethelnek könnyebb kabátját asztrakán-utánzattal díszített télikabát váltotta fel, kalapját pedig kerek asztrakán-sapka; szeme hideg fényben ragyogott és fölötte haját fehères dörvirág lepte be. Mindez igen hangulatos volt, de az út volt hazáig nagyon rövid s a Chelsea és Clapham közötti távolságot meg kellett tudni, először kis kitéréssel a mellékutczákba, majd mikor az első hópíhek jeleztek karácsony közeledtét, újabb kerülökkel a King's Roadra, sőt néha a Brompton Roadra és Sloane Streetre, ahol a kirakatok ünnepi díszszel és mindenféle szórakoztató dolgokkal voltak tele.

Ekkortájtban, a legteljesebb megfontoltság körülményeinek közepette, Lewisham úr titokban huszonhárom shillinget adott ki száz fontjának maradványaiból és egy kis, gyönyörű kék kirakott aranygyűrűt vásárolt Ethel számára. Szükségét érezte, hogy az ajándékozást megfelelő szertartással járassa végére s a havas, ködbe borult Common sarkán lehúzta Ethel keztyűjét és a gyűrűt az újjára csuszította. Utána pedig lehajolt, hogy a hidegtől kivörösödött újjára csókot lehessen, az egyik tintafoltos köröm közelében.

— Ostobák vagyunk, — mondta Ethel. — Ugyan mire számíthatunk?

— Várjon, — mondta Lewisham és hangja tele volt határozatlan ígérettel.

Utólag gondolkozott ezen az ígéreten és egy következő estén jobban a részletekbe bocsájtkozott s kifejtette Ethel előtt mindazokat a fényes lehetőségeket, melyeket el tudott képzelni egy south-kensingtoni diák számára: iskolaigazgató, tudományos szakiskola, közoktatási szakfelügyelő, magántanár, sőt még egyetemi tanár is. És azután, azután... Mindezeket pedig Ethel szívesen, de hitetlenül hallgatta s az álmodások félelemmel vegyes gyönyörűséggel töltötték el.

A gyöngyökkel kirakott gyűrűnek a felhúzása Ethel újjára minden esetre csak üres szertartás volt, mert a gyűrűt Ethel sem Lagune házában, sem otthon nem viselhette és így egy kis fehér selyemszalagra fűzte és a nyakában hordta, „közel a szívéhez”. Lewisham ettől lüktető meleget érzett, „közel a szívéhez.”

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Az «Utmutató» új füzeté. A régi jó vasuti «Utmutató»-t, a magyar és bennünket közvetlenül érdeklő vasuti vállalatok menetrendkönyvét sikerült ismét az utazó-közönség kezébe adni, s a július-augusztusi füzet most jelent meg. Az «Utmutató»-ban a vasutak legújabb menetrendje kívül benne

van valamennyi díjszabás, továbbá kimerítő tájékoztatást nyújt a menetdíj-mérséklésekről is. A kötet ára 50 korona.

**Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.**
Amen.

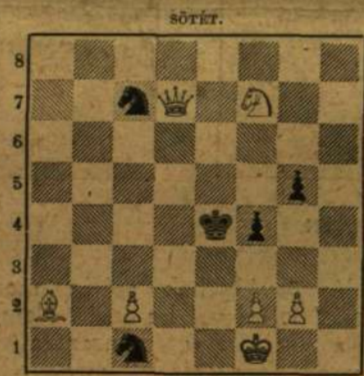
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közeli napokban: Farkasfalvi Wieland Artur báró, Szepes vármegye nyug. főispánja, 76 éves korában, Szepes megyében. — Gridi-Papp Imre dr., kir. kuriai bíró és a szabaddalmi felsőbbrendűség ülnöke, ötvenöt éves korában, Budapesten. — Dingha Béla dr. f. öv. ügyvéd, a ki írói munkásságával is kitűnt, ötven éves korában. Elnöke volt a Felvidéki Ligának, egyik agilis vezetője a Területvédő Ligának stb. Budapesten. — Pálkay Imre, a kunszentmiklósi ref. főgimn. okl. rendes tanára és főszenteltelkés, ötvenöt éves korában Kunszentmiklóson. — Herczegy Viktor kir. járásbíró Budapesten. — Gerő Antal, a Magyar Távirati Iroda munkatársa, hatvanhat éves korában Budapesten. — Gruner Ede, a Hangya szövetkezet aligazgatója hatvanéves korában Budapesten. — Fülöp Artur ny. altábornagy Budapesten. — Szabó Lajos dr., Székelyudvarhelyről menekült rendőrkapitány, a budai Új-Szent János-kórházban.

Özv. felpfestesi és vízszentgyörgyi Makray Lászlóné, szül. galánthai Esterházy Imre grófnő. Több jótékony intézmény elnöknője volt és főleg a háború alatt rendkívül sokat tett Erdély szükkölködjéért, Kolozsvárt hatvanegy éves korában. — Szántóházi és dénesfalvi Szánthó Gyuláné, született pilisi Ney Elma hatvankilenc éves korában Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

3180. számú feladvány dr. Kissling G.-tól, Bréma.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

- V16. 3176. számú feladvány megfajtése.
- V17. A 3177. számú feladvány megfajtése.
- V18. A 3178. számú feladvány megfajtése.
- V19. A 3179. számú feladvány megfajtése.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 1921. évi 10-ik számában megjelent képtalány megfajtése: Csak annak van becsé, a mi ritkán történik.

Felolós szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztési iroda: IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

A BOLDOGÁGHOZ NEM KELL SOK, KÉT PÁR

Berson GUMMIAROK

Földes Margit-crème szappan, poudert legjobban a világon!!
Mindenütt kapható

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK
zsirolvasztó- és mosóüstök vörösrézből.

Vermorel-rendszerű szőlőpermetezők. Szénkéneszűrők. Féműző alkáteszkek gumiműből és szarvasbőrűből. Szőlőzúzó és présék. Kárpiszamorszolók és darálóok. Répavágók és szecskavágók.

Rézálics, rafia, kénpor, rézhémpor és kénporrakátrólírásonnal kapható.

SZONTÁGH PÁL
réz- és szecskavágógyár
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

MÉRNÖK-AKADÉMIA
WISMAR a. d. Ostsee
Tájékoztatóval szolgál a Titkárság.

JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

a szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valószínű kincsesháza.

Rendes munkatársai: Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Kürthy Emil, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csanády Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.
hirdető-irodájában,
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

14. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)
Szerkesztő: HOITSY PÁL.
BUDAPEST, JULIUS HÓ 24.

Szerkesztési iroda: IV., Vármegye-utca 11. Előfizetési ára: a július-szeptemberi évfolyamra 60 korona. Kijelentés: a július-szeptemberi évfolyamra 60 korona. Kijelentés: a július-szeptemberi évfolyamra 60 korona. Kijelentés: a július-szeptemberi évfolyamra 60 korona.

PEDLOW KAPITÁNY, AZ AMERIKAI VÖRÖS-KERESZT-EGYESÜLET MEGBIZOTTJA, A BALÁTON-SZABADI GYERMEK-SZANATORIUMBAN ÜDÜLŐ GYERMEKEK KÖZT.

MAGYAR ILIÁSZ

REGÉNY A VÉCEKRŐL. — IRTA RÁKOSI VIKTOR.

(Folytatás.)

— Tudod, ez az éjféle mise rendkívül hangulatos és festői kép lehet, már régen elhatároztam, hogy, ha alkalom nyílik, megtekintem. Budapesten nincs benne semmi érdekes... aztán mi nekem az a hat-hét kilométer ebben a gyönyörű holdvilágos éjszakában? ... ne ellenkezzetek Arankám, úgys hiába.

Aranka odament a sógorához, megsimogatta a fejét és jóságos hangon kérdezte:

— Mi bajod Barna? Talán meguntad a mi egyszerű társaságunkat és nagyon vágyol már Budapest után?

Barna megcsókolta a szép, asszony kezét és bágyadtan felelt:

— Becsületesre mondom édesem, hogy a világon ez a legkedvesebb és legkellemesebb hely nekem. Elannyira, hogy meg fogom hosszabbítani az itteni tartózkodásomat. Különben sincs Budapesten semmi keresetem és senkim, a ki után vágyódnám.

— Nono, — szólt az asszony és hamiskán megfenyegette a sógorát, a ki azonban lehajította a fejét és nem válaszolt a csintalankodásra. A dolog vége az lett, hogy András egy parasztagadtól szánt kerített, melyen ő is elkísérte Barnát a felső-sztrégovai éjféle misére.

Mikor a felső-sztrégovai templomban az éjféle misére első harangoztak, a kastély hatalmas vaskapuja csikorogva kitarult és egy érdekes processzió indult meg a falu felé. Elöl mentek a belső férfieseldek, Rákóczi-korabeli csatlósnyájában, kezükben égő fáklyával, utánuk ment Sámson báró, a ki Sztregovay Tamásné vezette karonfogva. Nyomukban lépkedett Jób báró Klárikával a karján, majd Tamás úr és két fia következett. Mögöttük Krantz úr lépkedett, az angol lányal oldalán, de nem a karján. A család csoportot befejezte a rokonság, végül pedig jött a külső eselédesség nagy tömege.

Gyönyörű fehér téli éjszaka volt. A tiszta égen a csillagok úgy sziporkáztak, mintha ujjongó örömmel lobogtatták volna lángjait. Harangzúgás, orgonabúgás és a tömjénfüst illata töltötte be a levegőt. Mindez Uzonyi Barna lelkéből különös, soha nem érzett hangulatot váltott ki. Áhítat volt ez és meghatottság... úgy érezte, hogy csak most szállt le lelkének eddig ismeretlen régióiba, a hol a hit terem. A karácsony misztériumáról és jelentőségéről kezdett gondolkodni és először életében élvezte annak szépségeit és költészetét. Körüljártatta tekintetét, megfigyelte az arczokat, melyeken szomorúság, öröm, félelem, áhítat és rajongás mutatkoztak. És ezeknek az embereknek a naiv, de szikszilárd hite, mintha az ő lelkét is szárnyakra emelték volna és röpitették volna a titokteljes világ felé, mely ma legkedvesebb ünnepét üli. Csak mikor a nagy kapu kitarult és a Sztregovay-család bevonult, hajtotta le a fiú bűnbánóan a fejét és magában elismerte, hogy ezt az édes és meleg érzést nem tisztán a karácsonyünnep keltezte benne. A két Uzonyi az előkelő gazdák első padsora mögött ült, s itt ők egészen el voltak takarva, ellenben jól odalátak arra a helyre, a hol Klárka ült. Barna az első pillanatban csak a leányt látta. Látta? Ez a szó gyenge és erőtlén e tekintet kifejezésére. Ha a szemsugarak hozzáérttek volna Klárikához, az talán a csillagokig fellobogó lángal elégett volna bennük... mikor azután újra odanézett, egyszerre vége lett ünnepi hangulatának, mert düh fogta el. A lány úgy festett apja oldalán, mint egy kis galamb, melyet a gyilkos ölyv hurcol magával. Mikor Jób bárónak

rideg, merev és gögös arcát látta, mintha kést döftek volna a szívébe. Ez az alak az ő életében oly feneketlen és széles mélységet jelent, melyet se áthidalni, se átröpülni nem lehet. Ugy tetszett neki, hogy a lány egyszerre mérhetetlen távolságra lebbent el tőle és szíve megtelt fájdalommal és rémülettel... A harangok zúgtak, az orgona búgott... megszületett a Megváltó... de vajjon kinek született meg? Neki nem. Az ő Krisztusa nem a bölcsőben szendergő gyermek, hanem a Golgotát járó Istenember.

Az ezüstcsengő megadta a jelt, a pap kivonult és a mise megkezdődött. Már az offertóriumnál tartott, mikor a templom főkapuján levő kis ajtó megnyílt és egy bocskoros, szélesvállú, zömök és erőteljes parasztember lépett be. A negyven-negyvenöt év körüli férfi a két lábra állt medve lomha járásával lassan ment végig a templomon a szentély felé. Rövid bárányszőr-bekecs volt rajta, derekán széles tüsző, a feje pedig turbányszerűleg úgy be volt pólyázva, hogy csak borotvált arca látszott ki belőle. A tömegben a meglepetés moraja futott végig, mikor megpillantotta. Nini, Trepán Jozsó, mit keres ez itt ilyen szokatlan időben, hiszen messze lakik, és mi baj érte, hogy úgy be van kötözve a feje? A paraszt a szentély vasrácsához érve, letérdelt és imádkozni kezdett, majd meghajolt és a mellét verte és ebben a helyzetben maradt, majdnem a földig lehajta fejét. Sámson úr megdöbbenve nézett az alakra. Ez valóban Trepán Jozsó volt, az ő ribeli fűrészmalmának a vezetője, melyet az öreg báró a morva határszélen állított föl, hogy ott levő egyik kisebb erdejét feldolgozza. Különben egy mindenki által jól ismert felső-sztrégovai gazda volt, a ki egy hóstette révén lett nevezetes emberré. Egy részeg napzámás ugyan a malmában oly szerencsétlenül bukott el, hogy a legnagyobbik fűrésztűvel megsejtette. Az ott álló Trepán Jozsó két irtoztató markával megkapott egy kerekét és megállította a malmot és addig mozdulatlanul tartotta, a míg társai a részeg embert ki nem szedték veszedelmes helyzetéből. Ennek az embernek minden izma pattogott és minden csontja ropogott az irtoztató megerőltetéstől, de nem engedett. Olyanféle erőkiéjtés volt ez, mint Ursusé, mikor a cirikus porondján a bika nyakát kitekeri. Azóta szerették, de rettegetek is tőle, és úgy hívták, hogy *pan direktor*. Igazgató úr.

Sámson úr lelkében egyszerre vége volt a karácsony éjszaka ünnepi hangulatának. Az isteni tisztelet áhítata elröppent és helyét gonosz sejtelmek foglalták el. Ez a váratlan megjelenés csak rosszat jelenthet, még pedig igen nagy rosszat, mert különben nem jött volna ide személyesen. Alig várta, hogy vége legyen a misének, s a mint a pap eltűnt a sekrestyeajtóban, ő már ott állott Trepán Jozsó mellett, a ki még csak most kászolódott föl a földről. A nép a helyén maradt, így várta az uraságok kivonulását. Az öreg báró egy pillanattig ott állt Trepán mellett, aztán, mintha csak most eszmélt volna rá, hogy hol van és mi a kötelessége, visszafordult és Sztregovay Tamásnéhoz ment, a kinek karját nyújtotta. A menet, a milyen rendben jött, kivonult a templom elé, a hol csakhamar a két Uzonyi is megjelent. Trepán Jozsó hátát egy fának vetve várakozott. Most Sámson úr megszólalt:

— Tamás, légy szíves feleséged óméltóságát a kastélyba visszavezetni, nekem sürgős beszédem van Trepán Jozsóval.

Ezzel már is ott hagyta Carmen bárónét és Trepán elé lépett. De a család mozdulatlan maradt és várta, mi fog történni.

— Magányosan szeretnék méltóságával beszélni, — szólt a paraszt, miután előbb alázatosan köszönt urának.

— Nem lehet Jozsó fiam, hát csak ki vele hamar, mi a baj?

— Nagy baj van méltósága, fűrészmalmot elvették, munkásokat elkergették, engem megverték, mert just nem akartam hágnyi.

— Mit beszélsz? Megbolondultál? Rablók cselekedtek? — kérdezte Sámson úr gyorsan egymásután és hangja reszketett.

— Persze, hogy rablók voltak, de úgy néztek ki, mintha katonák lettek volna. Azt mondták, hogy ők legionisták. Moryország-ból jöttek át a határon. Nagy póznát ástak a földbe, főlhúzták rá zászlót. Azt mondták, hogy most már ez nem Magyarország, hanem Csehország. Kezdem nevetni, mondtam, hogy ne ugráljatok, mert majd ad nektek főszolgabíró úr és a csendőrség. Ekkor egy alacsony katona pofonütötte engemet... engemet pofonütötte! Megfogtam nyakát és emberkét kályhához vágtam... úgy vágtam oda, hogy emberke összeeste, de kályha is összeeste. Kár érte, mert nagyon szép drága kályha volt...

A bőbeszédű férfiú itt nem folytathatta, mert Sámson úr torkából olyan sikoltás tört elő, hogy mindenkinek ereiben megdermedt a vér. Rémlőten nézett urára és sejtjei kezdte, hogy itt nagyobb baj is van, mint az, hogy a kályha is összedől. Emberföltöti kiáltás volt az, mely az aggastyán hatalmas melléből utat tört magának: a kimondhatatlan fájdalom és a kifejezhetetlen kétségbeesés jajkiáltása. Ily hangon tör ki a kétségbeesés a sülyedő roncsba kapaszkodó hajótöröttből, mikor észreveszi, hogy a végtelen vizen föltűnt hajó, melytől szabadulását várta, megfordult és nem hogy közelednek, de távolodik. Így tör ki a kétségbeesés a földalatti börtönben snyalódó rabtól, a ki észreveszi, hogy az egyetlen nyílást, melyen át a nap sugarak látogatába jártak hozzá, betömik. Így sikolhat az anya, mikor látja, hogy beteg gyermeke, a kiről azt hiszi, hogy józúen szendereg, meghalt. A báró belekapaszkodott a mellette levő fába, s rekedt hangon így szólt:

— Mikor történt ez, fiam?

— December tizenkettedikének éjszakáján.

— A rianás éjszakáján! A remete érezte, tudta, megmondta, az a mi földünk, az a mi édesanyánk jajkiáltása volt, melyvel segítséget kért, — kiáltott a báró fulladozó hangon, majd eleresztette a fát és két karját az égre emelte, mintha imádkozni vagy átkozódni akarna. Az arca hamvasszürke lett és szeme üveges... és még mielőtt egy szót is szólhatott volna, megtántorodott és lezuhanik a földre, ha egy férfi oda nem ugrik és erős karral föl nem tartóztatja.

Ez a férfi Uzonyi Barna volt. Klárka eddig nem vette észre az Uzonyi testvérek ottlétét. Nagypapja első sikoltásakor odafutott hozzá, belekapaszkodott, hozzásimult és sirni kezdett. Ekkor megszólalt mellette egy erőteljes férfihang:

— András, Krantz jertek ide segíteni. Valaki szaladjon a kastélyba rögtön és hozzon egy szánt a báró úr hazaszállítására. Emberek négyen jöjjenek ide és vigyék be a báró urat a tisztelendő úr házába... Itt fogják meg... Így... Térjen magához méltóságos kisasszony, a báró úr elájult és mindjárt eszméletre tér... Indulhatunk emberek, lassan, vigyázza.

Prohászka József: Politizáló magyarok.

(Két kép a művésztelep növendékeinek kiállításából.)

Bengyószky István: Lökötés.

Klárka puha kis szívébe egyszerre minden erő és bátorság visszatért. Ránézett a fiúra és könnyein keresztül mintha egy kicsit mosolygott volna. A mint ott állt és messzehangzó parancsait osztogatta, úgy tetszett a lánynak, mintha az egy fejjel magasabb lett volna... És Istenem oly jól állt neki a parancsolás és milyen szívesen engedelmeskedett neki mindenki.

A templom udvarán nagy zűrzavar uralkodott. Az asszonyok kiabáltak, sírtak vagy jajgattak. Egy részük céltalanul ide-oda futkosott, vagy a gyerekekkel a falu felé futott. A férfiak komoran állottak egy csoportban, némelyek levették süvegüket és imádkoztak, mások a menetet követték, a mely a pap háza felé indult. Négy markos katonalegény vitte az öreg bárót, kinek nyakán Barna a ruhát feltépte. A jobboldalon haladt Klárka, a ki nagypapja kezét fogta, a baloldalon pedig Barna ballagott és néha lopva egy-egy pillantást vetett a kisleányra.

Ha akarta volna se hagyhatta volna ott ezt a helyet, mert a beteg egyszerre csak görcsösen belekapaszkodott Barna karjába. Együtt a unokája kezét is átfogta hatalmas markával. A beteg úgy látszik alétan is, ösztönszerűleg érezte, hogy itt két olyan adomány kínálkozik neki, a mire e pillanatban nagy szüksége lehet: egyik oldalon a szeretet, másik oldalon az erő. A beteget szállító férfiak úgy látszik megmozgatták a fákat, melyekről sűrű zuzmarasó hullott rájuk... és Barnának az a kedves érzése támadt, hogy láthatatlan kis tündérek fehér virágot szórnak kettejükre...

Csiborka tisztelendő úr nagy ebédjében a széles, ócska bődíványra helyezték el az elájult embert. Hála Barna ügyes kezelésének, ecettel, cognakkal és friss vízzel, a

beteg gyorsan magához tért. Barna látván, hogy az öreg úr túl van minden veszélyen, intett Andrásnak és az Uzonyiak diszkrétül elvonultak. Az eszméletre tért öreg báró első, egy kissé bágyadt tekintete természetesen Klárikának szólt és első, meglehetősen gyöngén hangzó szavait is ő hozza intézte.

— Te sírtál, tubiczám? Ejnye, ejnye, de röstellem, hogy úgy megijesztettek, hozzá tehetem, hogy minden komoly ok nélkül, mert már nincs semmi bajom.

Elhallgatott és újra behunyta a szemét. Mikor megint kinyitotta így szólt:

— Hol van Krantz?

Az ifjú tanár egy távoli sarokba valóságos elbujt és a lehető legkisebb ponttá igyekezett összezúgorodni. Sejtette ugyanis, hogy a gazdájának vele egy elintézetlen ügye van. Mikor nevét hallotta, bűnbánó arccal járult a kanapéhoz. Az öreg báró most már erősebb hangon így szólt:

— Mít vág olyan kétségbeesett képet? Én vagyok a hibás, mert gyáva és ostoba voltam. Gyáva, mert el akartam bujni a rossz hírek elől és ostoba, mert ilyen módon akartam elbujni. Tudott maga ezekről a dolgokról?

— Nagyon keveset és semmi biztosat. A lapok alig közöltek valamit. Hát én nem akartam hiába a báró urat fölriasztani és bánatot okozni...

A báró behunyta szemét és egy darabig hallgatott. Majd a nélkül, hogy a szemét megint kinyitotta volna és a nélkül, hogy szavait bárkihez is intézte volna, el kezdett maga elé sutogni:

— Egy vészkiáltást hallok az éjszakában... felriadok és el nem tudom találni, hogy mi lehet... odamegyek a Vághoz és látok ott olyan dolgot, a milyen ezen a vi-

zen tán évezredek óta sohas fordult elő: a rianást. És akkor jön az én együgyű parasztom és megmondja az igazságot. Ez a meggyalázott földnek jajsikoltása volt... keljen talpra mindenki és siessen segítségére. Miféle misztikus erő adja ennek az együgyű embernek ezt a látnoki képességet? Erthetetlen dolgok ezek... sőtétbe tapogatózunk, mit csináljunk? Hatalmas Isten, világosíts föl bennünket!

Osszette a kezét, az ajka tovább mozgott, de már hangot nem adott: Imádkozott. A család megdöbbenve hallgatta a panaszos, fájdalmas, nyöszörgő hangon elmondott igéket. Klárka a kanapé mellé térdelt és gyönyörű fejecskéjét nagypapja széles mellére hajtotta. Az öreg úr megsimogatta, megcsókolta a remek haját, aztán fölült és kijelentette, hogy neki nincs semmi baja és ha tetszik, rögtön indulhatnak haza.

Az istállóester ijedében négy szánt is küldött Sámson úr segítségére, s a visszatérés ezeken történt. Klárka egy számba ült Sámson úrral és Krantzal és aggódva vette észre, hogy szegény nagypap bizony nincs egészen normális állapotban. Nem sokat tördött a vele együtt ülökkel, izgatott volt és érthetetlen szavakat mormogott maga elé, néha élénken hadonászott, majd erősen dörzsölni kezdte a homlokát, mintha fejből kellemetlen gondolatokat és képeket akarna kiradirozni. Egyszer Krantzhoz ezt a kérdést intézte:

— Ugye az Uzonyi fiúk itt voltak?

— Igenis itt. Uzonyi Barna volt az, a ki méltóságodat megkapta, mikor megtántorodott. Ő intézkedett és parancsolt, hogy rend legyen és ő kezelte méltóságodat, mikor el tetszett ájulni.

— Derék fiú, — mormogta Sámson úr, —

RÉVÉSZ IMRE TANÁR A MŰVÉSZTELEP VEZETŐJE TANÍTVÁNYAI KÖZT.

AZ ISKOLA NÖVENDÉKEI MUNKÁBAN.

A KECSKEMÉTI MŰVÉSZTELEPRŐL.

A MAGYAR AMERIKAI TÁRSASÁG ÜNNEPÉLYE AZ AMERIKAI SZABADSÁG-NAPON WASHINGTON BUDAPESTI SZOBRÁNÁL.

Ludvig Ernő főkonzul beszédét mond.

úgy látszik helyén van a szíve. No, számítok is rá.

De hogy mi tekintetben számít Barnára, arról már nem beszélt. Megérkeztek a kastélyba.

III.

Haditanács.

Harmadnapra a karácsonyészaki események után, nagy társaság gyűlt össze a sztrégovai kastély úgynevezett fegyvertermében, mely egyúttal arcképcsarnokul is szolgált. Ennek falán függött az ősök képe, valami husz-huszonöt életnagyságú festmény, legnagyobb része férfi, egyforma modorban festett Bendegúz-alak, hatalmas, öklélő bajusszal és zord tekintettel. A legrégibb alak volt köztük Sámuel de Stregov, a nem egészen megbízható történelmi adatok szerint hadnagy Mátyás király fekete seregében, a ki a nagy erejéről volt híres és azzal a tetteivel vált nevezetessé, hogy Giskra cseh vezér egyik vele arczatlankodó kapitányát pusztán öklécsapással a másvilágra küldte. Az egykorú hegedősök dalba is foglalták e hőstettet, úgy adván elő a dolgot, hogy a cseh katonán vas sisak volt és Sámuel hadnagy mégis agyon tudta csapni az öklével. Mely jóindulatú tulajdonság csak azt bizonyítja, hogy a költők már Mátyás király idejében, *licenzia poetika* címen nagyokat szoktak fillenteni. Itt őrizték a mohácsi csatában elesett Paulus de Stregov kardját és pánccélingét. Az ezüst kupát, melyet Sztrégovai Pongrácz Rákóczi Ferencztől

kapott ajándékba. A férfiak közt egyetlen egy alak volt, a ki annyira elütött a többiekől, hogy rögtön látszott, hogy ez soha kardot nem forgatott, se öklével erőmutatványokat nem végezett. Ez volt a tudós Sztrégovai Adalbertus, a ki a XVI. században csillagvizsgáló-tornyot-építtetett és laboratóriumot állított magának és ott tudományos kutatásoknak élt. Alkotásait a füleki törökök elpusztították és Adalbertust Konsztantinápolyba hurcolták, a hol hosszú raboskodás után meg is halt. Az asszonyok közül a legszebb és legérdekesebb alak báró Sztrégovai Mária volt, egy tizenhetedik századbeli delnő, a ki törével megölte urát, gróf Toronyi Ábrist, a miért áruló módon a törökkel paktált. Tette elkövetése után megmérgezte magát és az utókor számára a következő írást hagyta hátra: *Megöltem az uramat, mert nagyon szerettem őt és nem akartam, hogy gyalázat érje nevét.*

Ebbe a terebbe, melynek minden porcziakája a vasöklők, a kemény koponyák és a bátorszívek hajh, örökre letűnt korszakáról beszélt, gyűjtötte össze Sámson úr a családot, az ott időző rokonságot és a keze ügyében levő jóbarátokat. Az uradalom személyzetéből ott volt a jószágigazgató és két kasznár, a jó barátok közül a két Uzonyi, Szücs tanító, Pifkó és Csiborka tisztelendő urak és Timár Miklós, egy alsó-sztrégovai földbirtokos. A terem közepén hosszú asztal volt, székekkel körülrakva. A társaság ezekre telepedett le. Az asztalfőn ült Sámson úr, jobbján Klárikával, balján Krantzal. Sztrégovai

A HALÁL FÁJA.

Ha harsannak a fekete kürtök, én rohanok majd szédülve, szállva,
S elfogom a légyszárnyu hangot a halál homályos erdejében,
Mint a pillangót gyermekésem napsütötte mezőin.

S körülnézek az ismeretlen csöndtakarós, kőágyas erdőn:
Fölém lombok ketrecze zárul, előttem vad bozót sötétlik
És mögöttem a feledésnek ágai leborulnak.

Némán állnak a terebély fák, meredek törzsük meg se reccsen,
Egy-egy levél hull csak le néha lassan a korhadó avarra,
Mint olvasón a csörrőn szem lehullik ájtatosan.

Bus fa a halál zord erdejében, de kinek legmagasabb orma
Már a szférák zenéjét sejtí s gyökereig hatolni rejtett
Sugarat érez, gögösen állok: a halál már örök élet.

Innen már nincsen ut semerre, se előre, se föl, se hátra;
Lábaim örökre megállnak, ereimben új nedvet érzek,
Karjaim a magasba nyulnak valami égi parancsra.

Érzem, a mint gyökerek kusznak testemből a fekete földbe,
S ujjaim végén sűrű füstként bodrozódnak elő a lombok
Ropogva, zugva török az égre, ágaim szerteszaladnak.

S a néma társak közt hatalmas, sötét oszlopként állok meg én is,
Évezredek már nem zavarnak, az idő átlép nagy koronámon
S leveleim közt mozdulatlan, jeges csönd veri félszékét.

Sárközi György.

Tamásné és a missz hiányoztak, ellenben megjelent Trepán Jozsó, a gonosz hír futárja, a ki az ajtóhoz tett egy széket magának és azon szerényen meghúzódott. Az öreg báró mögött állt Mihály huszár, ura parancsait lesve.

A két Uzonyit nagyon meglepte a meghívás, mely őket fontos tanácskozásra a kastélyba szólította. Hiszen ha ott arról lesz szó, hogy az uradalom és a család védelmére a cseh megszállással szemben minő intézkedések teendők, pedig mi egyéb lehet a tárgy, akkor ehhez a két Uzonyinak, Szücsnek és Pifkó bácsinak ugyancsak édes kevés köze van. E tekintetben az öreg báró tökéletesen el volt látva tanácsadókkal és segítséggel. És ha nem erről tanácskoznak, hát akkor mi egyéb kerülhet ott szóba? Erről maga Krantz se tudott semmit, a ki karácsony első napján úgy uzsonna tájban a meghívást hozta. Mikor Liborius mester betoppant, Barna egy éppen hozzá intézendő levélben törte a fejét, melyben a báró úr egészségi állapota iránt szándékozott érdeklődni. Tudta ugyan, hogy az öreg úr túl van a veszedelmen, s azért a részletek és azokról való gyors értesülés rá nézve nem fontosak és nem sürgősek, mégis... mégis roppant vágy fogta el, hogy tőle egy levél menjen a kastélyba... A kis tündér erről bizonyosan tudomást vesz, tehát foglalkozni fog vele és még a mai napon lesz egy boldog pillanat, melyben az ifjú alakja átsuhan a leányka lelkén. Milyen váratlan szerencse! Ez a gondolat olyan boldoggá tette, hogy szinte jökevény rohanat a levelet megírni... De hirtelen megállt. Elszégyelte magát. Hova lett a tudós komoly férfiasága? Ilyen érzések egy szerelmes gimnázista szívét dobogtathatják, a ki ideálja ablakai alatt sétálgat és mikor odafönn a csipkefüggöny hirtelen megmozdul, azt hiszi, hogy onnan az imádott lény les le reá... Holott a drága nő nincs is odahaza és a függőnyt a kis macskák hozzák hevesebb hullámzásba, melyek a rojtjaival játszanak... Ábrándos gyerekek! De azért bizony a levelet megírja... Ekkor betoppant Krantz és az álmodozó fölébredt.

Mikor Krantz előadta jövetelenek okát, így szólt:

— Hogy testileg semmi nyoma sincs annak a kis gutaütés rohamnak, az bizonyos, de hogy jó urunknak a lelkét egy kicsit megzavarta és fölforgatta ez a gonosz hír, ez legalább is valószínűnek látszik. Maga ez a gyűlés is aggasztó tünet. Ki tudja, micsoda bizarr, sőt excentrikus ötletek lappanganak mögöttem? Félek, hogy ez a logikusan gondolkodó, nyugodt és okos elme kizökönt egy kicsit a kerékvágásból.

— Nem is sejtéd a terveit? — kérdezte András.

— Az még semmi, de Klárika kisasszonyának sem árul el belőle semmit, a mi hallatlan eset. Hiszen még nyakkendőjén sem szokott változtatni az unokája tanácsa nélkül. Számítok rá fiaim, hogy okvetetlenül el fogtok jönni és egyesült erővel Sámson úr fejéből kiverjük a bogarat, ha ilyesmi talál benne motoszkálni. (Folytatása következik.)

A NÖVÉNYNEMESÍTÉS ÚTTÖRŐI: Grabner Emil, Székács Elemér, Legány Odón, Fleischmann Rudolf, Bavoss László.

A NEMESÍTETT BUZAKALÁSZOK KÖZT.

AZ O. M. G. E. NÖVÉNYNEMESÍTŐ SZAKOSZTÁLYÁNAK HATVANI VÁNDORGYÜLÉSÉRŐL.

SZEPI PARIPÁJA.

Elbeszélés. — Irta Csűrös Zoltán.

Ki nem ismeri Muttersben Szepeit? Úgy hozzá tartozik ő a falu életéhez, mint valóban a napfölkelte. Tekintve a feje vörösségét, na meg azt a körülményt is, hogy a kora reggeli órákban szokott Szepe minden áldott nap felbukkanni, az ő megjelenése s a napfölkelés között sok rokon vonás és hasonlatosság állapítható meg. A két természeti jelenség fontosságban is vetekedik egymással. A napocska hozza a meleg, éltető világosságot a Mutters-beli polgároknak, Szepe pedig szállítja pontosan és hűségezen a jó, zsiros havasi tejet.

A falu ott lapul meg a nagy tiroli hegyek árnyékában, kedves, ábrándos, virágos völgy szögletén, nem messze attól a nagy várostól, mely az Inn partján terpeszkedik temérdek emeletes házzal, büszke templommal és az embereknek imponáló tömegével s a minek a neve Innsbruck. Muttersből szabadon lelátni odáig, valamint a másik irányban felfelé a hegyek közé, a hol a napfényes mendekeken, a fenyező közti tágas tisztáson, Koffler uram gazdasága kerekedik. Szép kővér jószágok teljenek ott, afféle izmos és tarka svájci fajták, számszerint összesen egy tucztat, mind hatalmas tögyűek s ropogtatják az illatos szénát, gyenge sarjut, friss hert. Valami fölséges zamatja van a tejüknek, annyi bizonyos. Talán a takarmány teszi, a napfény, vagy a levegő, ez nagyfokú rejtelny és titok s Koffler gazduram, ha ez irányban megkérdézik, csak a kezét dörszöli, de nem felel, mert hiába, ha a gyárak, feltalálók titoktartók, ő sem vonhatja ki magát az általános szabály alól. Csak hagyja, hogy a tejjel polgárok fantáziáját foglalkoztassa a Koffler-féle tejspecialitás.

Legelnek a tehének, kérdőznek, a napfényben, bogárganak, hogy ebédidőjét ellepik a rétet az óriás dongók és darazsak s mire a hegyek csipkés peremén a nap alkonyra hajol s a közeledő este végigfúj a gazdaság fedélzetén, a cselédség előszedi a sajtárokat. Egy egész hordó habzó zsiros tej gyűl össze csakhamar, a fehérség végelgeztével a konyhában trécselésre ül s Szepe kigörgeti a hordót, mert a további munka vele már az ő kizárólagos feladata. Felrakja a kis kétkerekű kordéba, melyen leszállítja majd a tápláló nedűt a Mutters-beli családoknak.

Hogy hasad a hajnal, már talpra szökken, elővezeti az istállóból Lizit, a kis fekete tehenet s beállítja a kordé rudjai közé. Lizi, a tehénke, makrancoskodik. Rázza jobbra-balra a buksi fejét, ám Szepe hamar megtanítja arra, hogy mi a móres. Hiszen Szepe maholnap tizenhat éves, tehát kész férfiú. A férfi pedig egy tüzes paripát is ránczba szed. Husángot tör magának a hosszú útra s rikkant egyet:

— Ahó, Lizi!

S megindul lefelé az apró fogat. Zúgnak a fenyvesek, a havasi patak a rengeteg mélylén dallamos morajlással szakad alá, az árvácskák, violák megrázzák kaczer fejcsékéjüket s mint nagy nesztelen szárnyu fehér madarak, szállanak a ködök a völgyből fölfelé. Az ég felkékellő mélységében fekete madár jelenik meg s óriási körben uszik a földek fölött.

— Sas — mondja ragyogó szemmel Szepe.

Az út a faluig így lemenet alig egy félóra csupán. Ámde Szepe szereti a természetet. Nem lehet az, hogy virágból bokrétát ne gyűjtsön a zsiros és szakadozott kalapja mellé, hogy üzőbe ne vegyen olykor egy-egy bogarat, a mely oly tündöklő szárnyu, mint a haramcsepp a fűszálakon. Aztán egy darabon a fák között visz az út. Mókusok és egyéb állatkák ugrándoznak a sűrűben. Szepe álmélkodva figyeli a játékokat. A percek peregnek egymás után s a nap már bizony jócskán felhaladt, hogy elérje a falut Szepe. Itt már simán megy a munka része. Mindig ugyanazon házak udvarára kanyarodik a tehénke s a csapon át kiméri Szepe a tejet, a mennyi kell. Az emberek, kik már várják a fiút, ezzel, azzal, aprósággal megkínálják. S Szepe eldiskurálgat, majd megabrokolatja Lizit, s a nap többi részét bevásárlásokkal tölti el.

Az ismerősök jók és kedvesek, de nem a gyerekek, kik az utca porában hancuzoznak. Ezek az apró ördögök már lélekszakadva lesik Szepeit.

— Hogy vagy, Piroksa? — kiáltoznak s a gúnykaczagásuk féktelen. Kavicsokat dobálnak a tehénke és Szepe után s a vidámságuk annál nagyobb, minél hangosabban fordul hátra a fiu s csámpás lépteivel a csúfolódókat megkergeti.

Aztán eltűnik a tehénke, a kordé és Szepe a falu elől. Elyeli őket a rengeteg köde. Szepe megáll, fúj és megpihen. Az világos, gúnyt űz belőle az egész világ. Ki ennek az

oka, ha nem Lizi, hiszen olyan apró tehén, hogy csupa nevetés. És a mellett milyen makrancos és engedetlen! A fiu tekintete rátéved Lizire s a haragja egyszerre fellobog. Ádáz dühvel vágja hozzá a husángból való ostarót.

— Ha már nem nőttél meg, majd megtanítlak becsületre — mörögja s tovább indulnak a hegyen felfelé.

Oreg este van, mire felérnek. A hegyek feketén bólogatnak a csillagok mezején. Valahol pásztortűz piros fénye hunyorog s lent a völgyben álmodozva és édesen szólnak az esteli harangok.

Szepe megtöri az üstökét. Halálosan fáradtnak érzi magát egy-egy ilyen út után. Csak azt érzi, hogy a gyűlölete Lizi iránt ismét növekedett. Durván löki elébe az ivócsöbröt s végleg elhatározza, hogy úgy bánik Lizivel, a hogy megérdemli.

Nap-nap után mind mördőbb arcczal és villogóbb szemmel dobtá elébe a szénaköteget, lóditotta a vizet s mindennap friss és vastag husángot kerített, a mit a tehénke hátán szétdolgozott. És mindegyre vadabb lett a Lizi.

Olykor, ha idegen utasember látta az erdei koptatót a kis fogatot, incselkedve felkiáltott.

— Micsoda pompás paripád van neked, hallode?

Szepe nem felelt, csak magában befelé mormogott. S hogy eltűnt az idegen, szilaján végig vágott Lizin.

Igy éltek ők s a hónapok elrepültek. Egyszer aztán egy fa estében elütötte a fiut. A gazdája a ház elé fektette. Szepe nehezen lélegzett.

Akkor Lizit akarta látni. Elébe hozták a kis fekete tehenet. A haldokló nézte s a szeme könybelábadt.

— Ki fogja már ezután a gondodat olyan jól viselni? — kérdezte elhalón, gyenge hangon. Aztán elfordította a fejét s abba a távoli rózsás párába nézett, melybe a nappal az alkonyattal könnyedén összeolvadt... melyet csak a kolomp zengése rezzentett néha... néha.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.

CSIRKEFOGÓTIPUSOK A NÖVÉNYVILÁGBAN.

A költők kedves és első tekintetre hihetőnek látszó frázisa az, hogy a szabadtermészetben, erdőn, völgyön, mezőségen, az állat- és növényvilág fajai és egyedei közt béke és egyetértés uralkodik. Az igazság ezzel szemben az, hogy a teremtettesté közt úgy az állat-, mint a növényvilágban a létért való küzdelem során ugyanaz a túleledés és sokszor gyilkos harc folyik, melyet az emberek társadalmában nemzetek és egyedek folytatnak egymás ellen a maguk és kizárólag a maguk boldogulásáért.

A növényekre vonatkoztatva ez kissé különösen hangzik, de azért színvalóság, mert a tudomány már máig is kiderítette, hogy a növényvilágban a fajok, sőt az egyedek folytonos harcban állanak egymással, harcban, melynek célja a maguk megélhetésének biztosítása még a mások rovására is.

A növény attól a perctől kezdve, melyben a csira gyökér-, szár- és levélképződés útján átalakul növénygyedde, sulyos, nagy és szakadatlan munkát végez élete fentartása érdekében. E munkából minden szervnek, a gyökérnek csak úgy, mint a szárnak és levélnek, busásan kijut a maga része, s jaj a növénynek, ha valamelyik szerve felmondja a szolgálatot, mert akkor a növény menthetetlenül elpusztul.

A jóra való restség, a tunyaság és a munkában való kifáradás tünete azonban a növényvilágban sem ismeretlen. Annnyira nem, hogy egész fajokat rabul ejtve, azok egyedeit többé-kevésbé munkaképtelenné tette s arra kényszerítette, hogy a mi felfogásunk szerint *bűnös úton* szerezzék meg az életük fentartásához szükséges eszközöket. Ezeknek a növényeknek munkaszervei, elsősorban a gyökér, évezredek folyamán annyira elkorcsosodtak, hogy e növények ma már képtelenek is volnának munkájuk után megélni s így a készhez nyúlnak, ahhoz, a mit mások munka révén szereztek és használatra késznek feldolgoztak. Ezek tehát a mások munkájának gyümölcséből élnek, melyet többé-kevésbé erőszakos módon ragadnak magukhoz. Így történt, hogy a növényvilágban ma — akárcsak az emberek társadalmában, vagy az állatvilágban — szintén vannak *kéregzők, utonállók, tolvajok, rablók és gyilkosok*.

Ezek veszedelmes voltok fokozata szerint többféle kategóriába oszlanak. A legkevésbé veszedelmesek még azok, melyek csak *nyersanyagot* lopnak másoktól, egyébként azonban nem veszítették el még munkaképüket és munkaképességüket annyira, hogy azt táplálékká fel nem tudják dolgozni. Ilyen pl. a réti csikorka (*Gratiola officinalis*) nevű, csinos virágú kis réti növény, mely annyiban élőködik, más növényeken, hogy gyökereivel belefurakodik amazok gyökereibe s abból a táplálékhoz szükséges, vízben feloldott sókat felszívja, de azokat maga dolgozza fel a növekedéséhez, az élete fentartásához szükséges táplálékká. Ezek tehát *utonállók és tolvajok*, mert a mások által szerzett anyagot elcsenik tulajdonosától, azt a maguk céljaira fordítják. Valami tulságos nagy kárt nem okoznak, mert az anyagból elég marad a károsult növénynek, mely a hiányt fokozott munkával pótolni is tudja.

Jóval veszedelmesebbek ezeknél a *rablók*, a kik nem elégszenek meg a nyers anyaggal, hanem a növények által már feldolgozott s a szárba, ágakba és levelekbe költözött táplálékot ragadják el az áldozattól, ezt idővel elsatnyítva és sulyos betegé téve, ilyen pl. a *Lathraea squamaria* nevű növény, mely tölgy-, nyár- és mogyorófafák alsó szárán, illetőleg a törzsnek a gyökérhez közel eső részén élőködik, vagy még inkább az ismert fagyöngy (*Viscum album*), mely a tölgy- és cserfák, esetleg nyárfák legmagasabb ágain telepszik meg, gyökereit az ágakba bocsátja s a fa által már feldolgozott anyagból él a nélkül, hogy maga a legcsekélyebb munkát végezné. Ez erőszakos eljárásnak veszedelmes volta nyilvánvaló: a megtámadott ág az élete fentartásához szükséges tápláléktól elesik s idővel elpusztul.

PEDLOW KAPITÁNY A BALATON-ALMÁDI SZANATÓRIUMBAN.

REDDING BIBEREKG A NEMZETKÖZI VÖRÖS KERESZT MEGBIZOTTJA, KARJÁN EGY GYERMEKKEL A BALATON-ALMÁDI SZANATÓRIUMBAN.

A BALATON-ALMÁDI INTÉZETBEN.

A KÜLFÖLDI MISSZIÓK LÁTOGATÁSA A BALATONI GYERMEK-ÜDÜLŐHELYEKEN.

ASTA NILSON, A SVÉD MISSZIÓ VEZETŐJE, A STRANDON AZ ANGOLKÓROS GYERMEK KÖZT.

ÜDÜLŐ GYERMEK CSOPORTJA A BALATON-ALMÁDI GYERMEK-SZANATÓRIUMBAN.

A BALATON-SZABADI GYERMEK-SZANATÓRIUM KÁPOLNÁJA ELŐTT.

A KÜLFÖLDI MISSZIÓK LÁTOGATÁSA A BALATONI GYERMEK-ÜDÜLŐHELYEKEN.

De vannak a növényvilágban valóságos *gyilkosok* is, a kik addig élőködnek a szegény áldozaton, míg ez teljesen elpusztul és meghal. Ilyen a mezőgazdaságban retteget aranka (*Cuscuta Trifolii*) a löherfélék rettenetes gyilkosa, melynek irtását ép veszedelmes volta miatt a törvény is elrendeli. Az arankának, mivel a talajból felszívó munkát nem végez, még gyökere sincs, hanem olyképp él, hogy hosszú selyemfonálhoz hasonló szárával átöleli az áldozatot, a szár tapadó mirigyait belebocsátja az áldozat testébe és úgy szívja ki abból azt a táplálékot, melyet az nehéz munka révén szerzett és feldolgozott. Ezek tehát *gyilkosok*, a kik nem elégednek meg az áldozat kifosztásával, hanem annak a szó szoros értelmében életét veszik.

Ugyancsak ide kell sorolnunk azokat az alsóbbrendű növényeket, melyek az állati vagy emberi szervezetbe behatolva, itt élőködnek és *bakterium* név alatt oly mondhatatlan szenvedést okoznak az emberiségnek. Ezeknek növényi voltát és az egysejtű oszló gombákhoz való tartozását kétségtelenül kimutatták. Ezek tehát nem fajtársaik, hanem az állatok és emberek *gyilkosaivá* lettek s mint ilyenek, veszedelmességüket tekintve alig állnak mögöttük az emberi *gyilkosoknak*.

Van aztán a növényvilágban még egy kategória, melynek fajai az állatok, nevezetesen a *rovarek* ellen viselnek ádáz, gyakran az áldozat halálával végződő harcot. Ezek a Darwin kutatásai óta ismert *hűs- vagy rovarévo növények*, melyek bizonyos, rablásra és gyilkolásra alkalmas szervek segítségével megragadják a rájuk tévedt rovarokat, azokat a szó szoros értelmében *megfogják, megölik* s az állati emésztéshez hasonló funkcióval velük táplálkoznak.

A mások keserves munkája eredményének elharácsolása, elrablása s az áldozat meggyilkolása tehát nemcsak az emberek kiváltsága, hanem mint a jóra való restség, tunyaság és könnyű élet következménye a növényvilágban is elég gyakori jelenség.

Zoltán Vilmos.

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

BALÁZS ÁRPÁD, A DALKÖLTŐ.

A magyar zenét, a jóízű nótát kedvelő közönség már másfél évtized óta ismeri és szereti Balázs Árpád nótáit, az utóbbi időben a budapesti hangverseny-teremből is felzendültek és roppant nagy közönséget hoztak lelkes elragadtatásba ezek a kedves, elborongó, bánatos vagy friss ütemű dalok, — de az irodalomban és a sajtóban még vajmi kevés szó esett róluk. Pedig olyan nevezetességei mai zeneirodalmunknak, a melyek mellett nem szabad szó nélkül elmenni: a fővárosi mulatóhelyek szintelen és magyartalan utcai dalainak áradatában, a mely már-már megfertőztette és elhallgattatta a magyar nótá szívünknek ismerős és drága dallamait, épen a legjobbkor jött Balázs Árpád a maga Erdélyből hozott tiszta magyarságával, természetes egyszerűségével, invenciójának frissességével, hogy visszafordítsa a dalkedvelők izlését és beledalolja szívükbe a már-már feledésbe ment magyar ritmust. Dalai már valóságos népdalokká váltak, ezren és ezren éneklék, nem is tudva, ki költötte őket és e sorok olvasói közt is sokan lesznek, a kik csak e cikkből fogják meglepetve megtudni, hogy kedvelt daláiknak ki a szerzője.

1900-ban jelent meg Balázs Árpád első nótája: *Gyere velem akáczlombos falumba* s mindjárt ez az első műve szárnyra kelt, — ma minden nótázó magyar ember ajkán ott van. Az azóta letelt húsz esztendő óta nem fogyott ki a dalforrás a költő lelkéből, minden év meghozta a maga szép nótáit és a maga sikereit. Már országszerte énekelték egész sereg dalát, de személyéről nem sokat tudtak. Balázs Árpád Zilahon élt, mint Szilágy megye árvaszékének ülnöke, majd

BALÁZS ÁRPÁD.

helyettes elnöke, odahaza mindenki ismerte benne a kedves nótaköltőt, egy-egy új dalát izgatott érdeklődéssel várta az egész város és a mint kész lett, ajkára vette mindenki. A főváros zenei köreivel a csendes, szerény és visszavonult életű költő nem igen keresett érintkezést másképp, mint időnkint megjelenő zeneműveivel. 1905-ben aztán rendkívüli sikert aratott *Rácsos kapu, rásos ablak* kezdetű nótája, színpadokról, énekesek ajkáról, cigány vonójáról, mindenünnen, a hol a muzsikát szeretik, ez hangzott, — azt lehet mondani, ennek a szép, meleg, érzelmes nótának a hangja betöltötte az országot. Balázs Árpádra figyelni kezdtek mindenütt, de ő folytatta tovább életét a zilahi meghitt körben, részt vett a város és Szilágymegye minden kulturális és társadalmi mozgalmában, egyik legkedveltebb tagja volt a zilahi társaságnak, harmónikus, boldog munkában telt az ideje. Egyre-másra keltek és kerültek közzsájjára dalai, ha egy néhánynak a címét felsoroljuk, nem lesz olvasóink között, a ki ne akadna közülük régi kedves ismerősre: *Kantinosné anyalom, Valakinek muzsikálnak, Levelet hozott a posta, Két babonás szép szemednek, Nem tudok én neked csak virágot hozni, Salzburgi csapásokban* (Szabolcska versére), *Az alispán leánya, Levelem, levelem, Szidnak engem az emberek*, — és még száz más, fél sem lehet őket sorolni.

A háború kitérőseket nótái a hadba-induló magyar legények vizasztalói és lelkesítői voltak: a lövészárkokban, táborokban és odahaza is mindenütt zengettek a Balázs Árpád nótái. Számos háborús nótája közt a *Csak még egyszer tudnék hazamenni* című lett a legkedveltebb.

A háború szerencsétlen befejezésével lehullt Balázs Árpád előtt is szülővárosának a sorompója, menekülnie kellett Zilahról; a Károlyi-forradalom utolsó napjaiban Budapestre jött, itt élt át a proletárdiktatúra sötét hónapjait. Itt találkozott újra szövegeinek szerzőivel, köztük különösen Antal Ivánnal, és új szövegeket kapott tőlük és újra megnyílt benne a dal forrása. A proletárdiktatúra után az államrendőrség újjászervezésénél kapott munkakört mint rendőrtanácsos, szervezett, agitált az ügy érdekében és pénzt is szerzett: 1920 áprilisában rendőri jótékonycezlra hangversenyt rendezett, a melyen maga adta elő újabb dalát. A hangverseny 10,000 koronát jövedelmezett a céljának, a budapesti közönség pedig lelkesedve ismerte meg a nótaköltőt, a ki minden magyar ember szívéből fakasztotta dallamait. Azóta sok hangversenyt rendezett Balázs Árpád Budapesten és vidéken s minden hangversenye valóságos magyar ünnep volt. A nemzetközi nótákhoz szokott fővárosi mohó szomszárjával szívta magába a tiszta magyar hangokat és öntudatra ébredt benne a magyar érzés. Balázs Árpád kitűnő előadója is

saját műveinek, meleg bensőséggel, hatás-vadászat nélküli egyszerűséggel és teljes átérzéssel adja elő dalait, — a magyar ember hagyományos nótázását emeli művészi színvonalra. Újabb dalai közül a *Piros pettyes ruháskádában, Ide a kupámat, Rozmaringos kertben járok, Csillagom, csillagom, Kicsi falu, kicsi ház* címűek, továbbá az *Altató dal, a Vallomás*, az irredenta dalok közül pedig a keserű hangulatú *Édes szülém* s a remény-től csillogó *A merre a Szamos kanyarog* a legkedveltebbek és legsikerültebbek is. Közismertté vált szerzeményeinek a száma ma már meghaladja a kétszázat s kiadatlan műve is sok van még.

Megszállott területekre is eljutottak Balázs Árpád dalai, — erdélyi magyarok, ha összejönnek, az ő rítmusuival csillapítgatják szívük magyar bánatát, velük fejezik be reménykedésüket, daczos bizalmukat a jövőben. Ezer meg ezer magyarnak szerez mindennapi gyönyörűséget Balázs Árpád nótaköltészet, ezekben a keserű napokban valósággal jótétemény mindenkiné, a ki szereti a szépséges magyar nótát.

A SZERELEM ÉS LEWISHAM ÚR.

Regény. (Folytatás.)

Irta H. G. Wells. — Fordította Tonelli Sándor.

Mikor a gyűrűt megvette, az volt a szándéka, hogy karácsonyig vár s akkor adja Ethelnek. A vágy azonban, hogy a leány örömet lássa, úrrá lett fölötte.

Karácsony szombatját a fiatalok, meg nem állapítható ravaszkodás folytán, reggeltől estig együtt töltötték. Lagune torokfájással feküdt odahaza és gépirónőjének szabadságot adott. Lehet, hogy Ethel ezt elfelejtette megmondani odahaza. A Royal College-ban már karácsonyi szünet volt s Lewisham is szabad volt. Készönnetel elhárította magától a szelől-vállalkozó meghívását, azt mondván, hogy „dolgai” Londonhoz kötik, noha ez a kijelentés egy vagy két font többlet-kiadást jelentett számára. Ezen a karácsony szombatján a beszámíthatatlan két fiatal személy legalább tizenhat mérföldet sétált s állandó meleg és forróság töltötte el őket. Kemény fagy volt és kevés hó, az ég szintelenül szürke, az utcai lámpák karjai jécsapok lógtak, a járda tele volt szörva a járókelők lábnyomaival, melyeket simára tapostak a nap folyamán. A Temze, mint megállapították, csodálatosan szép volt, de csak sétájuk végén pillantották meg. Először a Brompton Roadon mentek végig...

Nem látszik feleslegesnek, hogy az olvasó a képet teljesen maga elé idézze: Lewisham a készen vett, kék szövetű és bársony galéros telikabtatban, piszkos vörösesbarna keztyűben, vörös nyakendővel és puha karimás kalappal; Ethel a kéteszandós göndör asztrakán kabátban és sapkában; arczuk kicsipve az éles levegőtől, karjuk időről-időre félösen egymásba öltve; figyelmük állandóan éber, hogy semmiféle látványosságot ne mulasszanak el. Már a Brompton Road üzletei változatosak és érdekesek voltak, de egyáltalán nem lehetett őket a Piccadillyval összehasonlítani. A Piccadilly kirakatai úgy tele voltak drága apróságokkal, hogy ötven percig tartott, míg végignézték mindent, a papirosüzleteket és a hóbortos, vonzó érdekességekkel teli divatárüzeteket. Ethel annyira gyönyörködött ezek a csinos hiábavalóságok, hogy Lewisham régi ellen-szenve ellenére is, megfedkezett a boltokban nyüzsgő közönség iránti szigorúságáról.

Azután a Regent Streeten elhaladtak a hamis gyémántok előtt, a kirakat előtt, ahol élő modellek mutogatták hosszú hajukat, ahol kis csirkék futkároznak a kirakat üvege mögött s így jutottak az Oxford Streetre, Holbornra, Ludgate Hillre, St. Paul's Churchyardra, Leadenhallra s a piacokra, ahol ebben az időben pulykák, libák, kacskák és csirkék, de főként pulykák lógtak ezrével sorjában egymás mellett.

— Valamit vennem kell magának, — mondotta Lewisham megerlelődtől elhatározással. — Nem, nem, — tiltakozott Ethel, a meg-

Kullas Ozkár festménye.

FÜLÖP, SZÁSZ KOBURG-GÓTHAI HERCEG, A KI A NAPOKBAN HÚNYT EL GÓTHÁBAN.

számlálhatatlan mennyiségű szárnyast nézegetve.

— De kell, — mondta Lewisham. — Jobb, ha maga választja, mintha én veszek valamit, ami nem nyeri meg a tetszését.

Lewishamnak valami bross, vagy csatt járt a fejében.

— Ne könnyelműsködjek a pénzzel és különben is, már megkaptam a gyűrűt.

Lewisham tovább nógatta Ethel.

— Ha már mindenáron költsenek akar, — mondta végre a leány, — éhes vagyok. Együnk valamit.

Tuláradó és emlékezetes öröm. Lewisham némi tájékozódás után vakmerően behatolt egy derékszőgben felállított szalvétákkal diszelve, tiszteltet parancsoló helyiségbe. Rántott szeletet ettek, — a szeleteket csontig elfogyasztották, — mellé ropogósra sült barna burgonyát s közben megittak egy fél üveg fehér bort, vagy olyasfélét, a mit Lewisham hirtelenben választott ki az étlapon. Egyikük sem ivott azelőtt bort az étkezésnél. A bor egy shillingbe és kilencz penzebe került és Capri volt a neve! Igazán nagyon jó minőségű Capri volt, kétszegtelenül műbor, de melegítő hatású és fűszeres. Csodás ize Ethel egészen rabul ejtette s másfél pohárral ivott belőle.

Azután egészen kimeledve és elégedetten lementek a Towerig, a hol a Tower hidnak hóval fedett váza, hatalmas, lefüggő jécsapjaival és az ivoszlopaihoz verődő jégtáblákkal az évszaknak megfelelő látványosságot mutatott. Miután megelégtél a kirakatok és a tömeget, rászánták magukat hogy az elhagyott Temze-parton hazafelé induljanak.

De ebben az esztendőben még a Temze is csodálatos látványul kínálkozott; mindkét partját jégpáncél szegélyezte, közepén zajlott a jég, biborvörösen verte vissza a lemenő napnak vörös fényét és szüntelenül, pihenés nélkül hömpölygött a tenger felé. Keringő sirályok raja röpködött fel s alá s közéje galambok és varjúk is keveredtek. A surreyi oldal háza sötét, szürkén és rejtelmesen emelkedtek, a lehorgonyzott uszályok elhagyottan hallgattak s csak itt-ott árasztott egy-egy ablak meleg világosságot. A nap egyenesen a szemük előtt merült el a sötétkék láthatáron s a surreyi oldal, kevés számú, de hamar megszorodó sárgás fénypontot kivéve, sötét szürkéségben olvadt össze. Mikor a két szerelmes a Charing Cross híd alá ért, a kékes és halvány lámpáknak a föld és ég között lebegő körivé mögött, a parlament emelkedett előttük. Tornyán az óra olyan volt, mint a novemberi nap.

Minden tekintetben kifogástalan nap volt, egy szemernyi zavaró körülmény nélkül. Csak az volt a baja, hogy ennek a véget kellett élni.

EGY FA ODVÁBAN HARMINCZHAT ÉMBER ELFÉR.

— Isten vele, kedves Lewisham, — mondta Ethel. — Ma nagyon boldog voltam.

Lewisham arczát majdnem Ethelhez érintette.

— Isten vele, — mondta ő is, miközben megszorította a leány kezét és a szemébe nézett.

Ethel viszonzta a nézést és közelebb húzódtott hozzá.

— Drágám, — suttogta lágyan és ismét hozzátette: — Isten vele!

Hirtelen Lewisham érthetetlenül követelő lett és nem akarta elengedni a leány kezét.

— Mindig ugyanaz. Boldogok vagyunk. Boldog vagyok. Azután... azután pedig maga eltűnik előlem...

Olyan hallgatás következett, mintha néma kérdések váltogattak volna egymást.

— Drágám, — suttogta Ethel, várnunk kell. Ismét rövid szünet.

— Várnunk kell, — ismételte Lewisham, de nem folytatta. — Isten vele! — mondotta azután olyan hangon, mintha eltépte volna a fonalt, mely összefűzte őket.

XVI.

Heydinger Alice elmélkedései.

Az út Chelseától Clapham és South Kensingtontól Batterseaig, különösen ha az elsőt némi kitéréssel meghosszabbítják, körülbelül egyenlő távolságú. Egy este, közvetlenül karácsony után ezen az úton Lewishamnak két női kollegája találkozott vele és Ethellel. Lewisham azonban nem vette észre őket, mert éppen Ethel arczát nézte.

KÉT TÖLGY KERESZTMETSZETBEN.

SZÉPNÖVÉSU TÖLGY, MELYET CSAK AZ ANGOL PIACZON TUDNAK MEGFIZETNI.

— Láttad? — kérdezte az egyik leány, kissé csipősen.

— Ha jól láttam, Lewisham volt, — felelte Heydinger Alice, teljesen közömbös hangon.

Heydinger Alice szobájában ült, melyet hugai szentélynek neveztek. A szentély alapjában véve egyenlőségét visszatükröző lakószoba volt, melynek ocsó, ezüst-rózsás fal-kárpitja kaczerül kandikált ki a bútorok között. Berendezésének legtekintélyesebb darabjai voltak a szoba közepét elfoglaló íróasztal és az ablak melletti bizonytalanul álló nyolczszegletes kis asztalon elhelyezett mikroszkóp. A fal mellett könnyed díszítésükkel és szerkezeti ingatagságukkal teljesen a női izlésnek megfelelő könyvvállványok, rajtuk szépszávu költők, Shelley, Rossetti, Keats, Browning sorozata, Ruskin tekintélyes kötetei, gyűrött papírfedelű szocialista kiadványok, felettük tudományos szakkönyvek és jegyzet-füzetek bőséges változatosságban. A falakon függő képmásolatok esztétikai törekvésekről tettek beszédes tanúságot, de sajátosságos összeállításuk folytán benső jelentésüket nehéz lett volna kitalálni. Látni lehetett ugyanis Burne Jones *Venus tükrét*, Rossetti *Anyagi üdvözlését*, Lippi *Anyagi üdvözlését* és Watts *Élet szerelmét* és *Halál szerelmét*.

A többi fényképek között szerepelt az előző esztendei vitaegylet tagjainak csoportképe, Lewisham kissé mosolygó arczczal a kép közepe táján, Heydinger kisasszony pedig a lencse sugárkévéjén kívül a jobb szárnyon.

ÓRIÁSI TÖLGY, MELY VÉGTŐL VÉGIG EGÉSZÉSES.

Ezúttal Heydinger kisasszony hátat fordított mindezeknek a dolgoknak, fekete lószőrrel tömött karosszékeben ült és forró szemekkel, állát tenyerébe támasztva, a tűzbe bámult.

— Már előbb gondolhattam volna, — mondotta magában. — A seance óta teljesen megváltozott... Valami bolti leány...

Keserűen mosolygott.

— Ugy látom, mind egyformák, — elmélkedett. — Azután kissé megtépázva térnek vissza, mint a nő mondja *Lady Windermere legyezőjében*... Talán ő is visszajön. Has csak tudnám, hogy miért csalt meg? Miért járt el így velem szemben?... Hogy csinosak és szépek legyünk... ez a mi hivatásunk. Melyik férfi habozhat a választásában? A férfi a saját útján halad, saját gondolataiban, saját cselekedeteiben él...

Egy időre megpihent, de arca fokozódó feszültséget árult el. A hüvelykujját kezdte harapdálni, először lassan, azután gyorsabban. Végül megint keserű szavakban tört ki.

— Mennyi mindent, mennyi nagy dolgot lehet vámi tőle. Ugyes, okos és erős... Azután egy csinos arca akad az útjába! Istenem! Miért is adtál nekem szívet és értelmet?...

Hirtelen felugrott s összekulcsolta a kezét. Arca eltorzult, de könnyek nem jöttek a szemébe.

Egy pillanatra elhagyta magát. Egyik keze tétlenül lógott, a másikat a kandalló párkányán heverő ásatag csonton pihentette. Merőn belebámult a kandalló vörös tűzébe.

— Ha elgondolom, hogy mi mindent végezhettünk volna együtt! Meg kell örülnöm!...

LEDÖNTÖTT ÓRIÁS.

ÓRIÁSI TÖLGYEK A KRIZEVÁCZI VAGYON-KÖZSÉG ERDEJÉBEN.

Ilyen fák voltak Nagymagyarország erdeiben.

SZIBÉRIAI MAGYAR HADIFOGLYOK HAJÓRASZÁLLÁK VLAĐIVOSZTKBAN.

MAGYAR HADIFOGLYOK TEMETŐJE VLAĐIVOSZTK MELLETT.

Dolgoztunk, gondolkodtunk és tanultunk volna. Reméltünk és vártunk volna. Megvetettük volna a női kicsinykedéseket... Rábízom volna magamat a férfi erejére... És most úgy kell felébrednem, mint a balga szüzek, akik látják, hogy letellett az életük órája.

Magatartása, arcz kifejezése az őnmaga iránti szálatomtól meglágyult.

— Minden hiábavaló... üres semmiség... Soha sem leszék már boldog...

A jövőnek nagyszerű látománya, melyet állandóan ápolt magában, egyszerűre távolodni és tünekezni kezdett, viszont annál ragyogóbbnak tűnt fel, minél jobban elveszett a messzeségben, akárcsak az álom az ébredés pillanatában. Helyét tisztán és élesen elkerülhetetlen elhagyatottságának az érzete foglalta el. Kicsinynek és magányosnak, végtelenül szálatalmasnak látta magát nagy kétségbeesésében, mialatt Lewisham szívtelenül elhagyja őt „valami bolti leánnyal”. Kicsordult egy könnyesepp, utána a többi és végig-áztatta az arcát. Megfordult, mintha valamit nézni akart volna: A kis karosszék előtt térdre esett és összefüggéstelenül, zokogva könyörületért és erőért eszedezett az Istenhez.

Másnap a biológiai tanfolyamon az egyik leány azt a megjegyzést tette, hogy megint a „lompos Heydinger” támadt fel. Barátnője körüljárta tekintetét a laboratóriumban.

— Szomorú kis feltámadás, — állapította meg. — Csakugyan... nem volnék képes a hajamat úgy viselni.

Fürkésző szemmel vizsgálta tovább Heydinger Alicét. Megtehette, mert Heydinger Alice, gondolatokba mélyedve, a decemberi ködöt bámulta a laboratórium ablakánál.

— Nagyon halvány, — mondta a leány, a ki először beszélt. — Szeretném tudni, hogy a sok tanulástól van-e?

— Egyre megy, ha attól van is, — mondta a másik. — Tegnap megkérdeztem tőle, hogy mik a szilárd részek a metszetben és egyet se tudott megmondani. Egyetlen egyet se.

Másnap Heydinger kisasszony helye üres maradt. Megbetegedett, bizonyára a túlerőltetéstől s betegsége a vizsgálatok után három hétig tartott. Azután újra megjelent, még halványabb arccal és buzgó, de eredménytelen munkakedvvel.

XVII.

A Rafael-teremben.

Majdnem három óra volt és a biológiai laboratóriumban már égtek a lámpák. Az osztály beretvával buzgó metszeteket vadosított egy páfrány gyökereiből mikroszkopikus vizsgálat céljaira. Egy békaképi hallgató fiú, sajátköltéses diák, a ki egyébként nem játszik szerepet ebben a történetben, feszült figyelemmel dolgozott s szerény, némi megerőltetést elrúló kifejezése még a szokottnál is hasonlatosabbá tette a békához. Heydinger kisasszony mögött, a ki megint elhanyagolt és rendetlen volt, mint azelőtt, egy hely üres volt s a mikroszkóp, szétszórt czeruzák és füzetek elhagyatva hevertek az asztalon.

A terem ajtaján ki volt függesztve azoknak a névsora, a kik letették a karácsonyi vizsgálatot. Első helyen az említett békaképi fiú szerepelt; utána Smithers következett és Heydinger Alice két barátnőjének az egyike. Lewisham neve dicstelennül csak a második csoport élén diszelgett, Heydinger kisasszony pedig nem szerepelt a levizsgázottak között; neve után a megjegyzés volt olvasható: „hiányzott.” A diák így szokta megfizetni a gyöngédebb érzelmeket.

Lewisham ugyanekkor a múzeum Rafael-képeinek szentelt termének tágas magányosságában ült, komor gondolatokba merülve. Keze öntudatlanul kétségbe nem vonható bajuszát húzogatta s különösen azokat a szálatakat válogatta ki, melyek elég hosszúak voltak, hogy rághassa őket.

Lewisham a helyzetét igyekezett világosan áttekinteni. Hogy veresége erősen sajgott, még nem nagyon bizonyította lelki higgadságát. A vereség árnyéka ráborult mindenre, kiirtotta büszkeségének érzetét, befekettítette dicsőségét és mindent más világitásba helyezte. A szerelmeskedésnek kedves mozzanata hátraszorult lénének valamelyik rejtett szögletébe. Vad ellenszenvet érzett a békaképi fiú irányában. Úgy érezte, hogy Smithers is megcsalta őt. Haragudott, nagyon haragudott a biflázókra és magolókra, a kik egész időn át az ostoba véletlennek kitétt vizsgára való készüléssel gyötörték magukat. Úgy vélte, hogy a gyakorlati vizsga nem volt egészen igazságos, az írásbeli vizsgának egyik kérdése pedig kívül esett a tananyagban. Biverről, Biver tanárról az volt a véleménye, hogy rosszindulatú számár, nemkülönben Weeks, az adjunktus is. De mindezek a körülmények nem homályosították el ítélőképességét annyira, hogy megfélemedezték balsikerének igazi okáról, arról, hogy a rendelkezésére álló estéknek, a huszonnégy órából a tanulásra legalkalmasabb időnek legalább a fele részét napról-napra elpocsékolta. Ez a rendszeres idővesztés állandósulni látszott nála. Ez este megint találkozik Ethellel és az esztendő másik felére, a növénytan tanfolyamra is megkezdí a veszedelmek halmozását. Ilyenformán azonban, kellenül sorakoztatva egyik bizonytalan mentséget a másik után, teljes világossággal éleződött ki az ellentét az Ethelhez való viszonya és egyéni törekvései között.

Az utolsó két év folyamán minden dolga oly könnyedén sikerült, hogy állandó felfelé emelkedést az életben biztosítottak látta. Sohasem jutott eszébe, mióta Ethelt felkereste a seance után, hogy e tekintetben bármi veszedelemben is foroghatna. Most azonban erős figyelmeztetést kapott. Megrajzolta magának a felső középosztályhoz tartozó békaképi fiúnak a képét odahaza, kényelmes dolgozószobában, íróasztallal, könyvszekrényvel, ernyős lámpával, — maga Lewisham fiókos szekrényének felső deszkáján, télikabátban, mindenféle pokróczokba csavart lábát a legalsó fiókba dugva dolgozott, — s mindezen hihetetlen kényelem közepette a békaképi fiú dolgozott, dolgozott, dolgozott. Azalatt pedig Lewisham a ködös utcákon át törtetett Chelsea felé, vagy miután

elvált Etheltől, baktatott haza, tele boldos képzelődésekkel.

Lehiggadt józansággal kezdte átgondolni Ethelhez való egész viszonyát. Gyöngédebb érzései háttérbe szorultak, de azért nem ártatta magát hazugságokkal. Szerette a leányt, szívesen volt vele együtt, beszélt vele, de nem ez volt minden vágya. Egy Hammersmithben hallott szónok keserű szavaira gondolt, aki azt panasolta, hogy a modern civilizáció még a házasság elemi szükségét is megtagadja. Az erény vétekre változott. „Félelem és remegés közepette kötünk házasságot, a házasságban a nemiség a nőnek egyetlen szerepe s a férfi akkor jut el szívének vágyához, mikor a szívnek a vágya már kihült.” Ez a mondas, a mi akkor merő szóvirágnak tetszett, most a keserű valóságának köntöseben elevenedett meg előtte. Lewisham érezte, hogy elágazó utak előtt áll. Egyik oldalon a hírnév és tekintély ragyogó lépcsője, a melyről kora ifjúkorától kezdve álmodott, a másik oldalon — Ethel.

És ha mindazonáltal mégis Ethelt választja, vajjon minők lehetnek a kilátásai? Mire számíthat ez esetben? Kissé több vagy kevesebb séta! Ethel is, ő is szegény volt, reménytelenül szegény és a leánynak az a szélhámos médium volt a mostohaapja! A mellett a leánynak hiányos volt a műveltsége, nem értette meg az ő munkáját és törekvéseit...

Hirtelen a teljes meggyőződés erejével jött rá, hogy leghelyesebb lett volna, ha a seance után hazamegy és elfelejti a leányt. Miért is érezte azt az ellenállhatatlan vágyat, hogy őt újra felkeresse? Vajjon a képelete miért fonta körül Ethelt a lehetőségeknek olyan sajátságos szövetségével? Most ő is belebogarzózott, örületesen belebogarzózott... Az egész jövőjét feláldozta az utcai szerelmeskedés futó ábrándjainak. Haragosan tépegette a bajuszát.

Egy kép kezdett lerajzolódni előtte, a mint Ethel, misztikus anyja és a kétes ügyességű Chaffery őt, a ki beleakadt egy nem látható hálóba, visszatartják a hírnévhez és tekintélyhez való fényes és sikeres emelkedéstől. Lyukas cipő és a fogatok felfreccsenő sara lesz az osztályrésze egész életében! A Forbes-érem, az olómenetelnék első lépcsője máris majdnem biztosan elveszett...

De hát miként is gondolhatott volna más egyebet? Már nevelésének körülményei tették őt szerencsétlenné. A középosztály felső rétegeihez tartozó fiatal embereknek ilyen ügyeit a szülei szokták intézni s őket minden oltalmazza attól, hogy ilyen szerelmi hőbotokba beleessenek, mielőtt függetlenek volnának. Bizonyára ez jobban is van így...

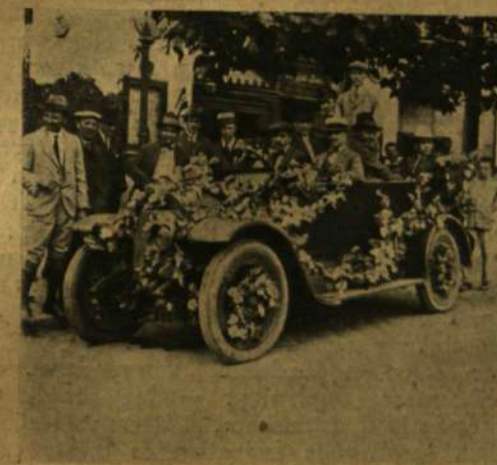
Minden távolodott tőle. Nem csupán a munkája, a tudományos karrier, hanem a vitaügylet, a politikai kilátás és az emberiség érdekében végezendő munkája is... De miért ne tudná határozott lépésre rászárni magát, épen most? ... Miért ne magyarázhatná meg az ügyet Ethelnek tisztán és világosan? Vagy miért nem írhatja neki? Ha rögtön írta neki, még az a haszna is volna, hogy az estjét a könyvtárban töltheti. Meg kell kérnie Ethelt, hogy felejtse el

ezeket a sétákat hazafelé, — legalább is a legközelebbi vizsgáig. Ethelnek meg kell érteni őt. Mégis oka volt kétkedni, hogy vajjon megérti-e? ... Ez a lehetőség haraggal töltötte el. A helyzet szépítgetése azonban nem mutatkozott célszerűnek. Ha kifejti neki... De miért fejtegetné ilyen formán? Ethel bizonyára nem az, a ki az észszerűség szavára hallgat.

Lewishamot pillanatnyilag a harag öntötte el.

A séták beszüntetése azzal fenyegette, hogy megvetésben lesz része. A leány majd megvetőleg gondol rá. Ami talán még rosszabb, valahogyan igaza is van neki. De miért volna ő megvetendő? Miért gondolhatna rá megvetéssel? Újra elfogta a harag.

A tekintélyes múzeumi őr, aki lopva figyelte őt és csodálkozott, hogy egy diák miért ül leszögezve a *Lystra áldozata* előtt, miközben

DETEKTIVOK VIRÁGOS AUTÓN.

EGY VIDÁM FIAKKER.

INDIÁN LOVASOK RENDŐRÖKKEL.

A MARGITSZIGETI DETEKTIV-NAPRÓL.

az ajkát, körmét és bajuszát harapdálja s haragos pillantásokat és bős tekinteteket vet erre a remekműre, azt látta, hogy Lewisham hirtelen elhatározással felpattan, sarkonfordul és gyors léptekkel távozik a teremből. Nem tekintett se jobbra, se balra. A lépcsőn lemelve eltűnt az őr szeme elől.

— Elment, hogy máshol kicsit több megérni való bajuszt keressen magának, — elmélkedett a múzeumi őr. — Úgy ugrott fel, mintha valami megmarta volna.

Néhány pillanatnyi elmélkedés után az őr végig ballagott a termen és szemben a képpel megállt.

— Az alakok kissé nagyok a szoba számára, — állapította meg elfogulatlan szakértelemmel. — De hát ilyen a művészet. Hazudnék, ha elhinném, hogy ez a másik félig ilyen jól tudna pingálni.

XVIII.

A haladás barátai találkoznak.

Az ezen elmélkedésre következő estén új világrend kezdődött. Egy asztrakán-szegélyes télikabátba öltözött és kevésbé ragyogó tekintetű fiatal hölgy egymagában baktatott Chelseából Claphamba, Lewisham pedig az egyetemi könyvtár rezgő villanyfényében lázas munkálkodást elrúló könyvoszlopok mögött merően nézegetett valamit.

Az új helyzet megteremtése nem ment egészen simán és megmagyarázása nehéznek bizonyult. Ethel nyilvánvalóan nem tudta teljes mértékben felfogni annak jelentőségét, hogy Lewisham a névsorban csak közepes helyre került. „De hát maga egészen jól átment”, — mondotta. Az esti tanulásnak a fontosságát se tudta kellően értékelni. „Igaz, hogy én nem tudhattam, — mondta bíráló hangon, — de azt hittem, hogy maga egész nap tanul.” A séták révén elvesztett időt félórára, „alig félórára” becsülte. Elfelejtette, hogy Lewisham

valamelyik kevésbé légvontatos szögletében s halomszámra készítette a jegyzeteket. Késő este pedig a diákklubban leveleket írogatott, melyek egy claphami papírüzlet közvetítésével jutottak a címzett kezébe. Ezeket a leveleket azonban Heydinger Alice nem látta. A levelek leginkább rövidek voltak, mert Lewisham a South Kensington divatja szerint azzal hivalkodott, hogy ő nem „szépirodalmár”, noha tudhatta volna, hogy a táviratszerű sorok esetleg néha megsebezhettek egy gyengéd szavakra szomjazó szívet.

Heydinger kisasszonynak az újabb közlekedése nem találkozott a régebbi állandó udvariassággal. A régi viszony részben helyreállt ugyan, időrelődőre Lewisham elbeszélgetett vele, de azután mint az elszáradt gally, tört meg a társalgásuk. A könyvek kölcsönadása és a Heydinger kisasszony által kezdeményezett esztétikai nevelés azón-

ban újból megkezdődött. Egy alkalommal a leány elhozott egy könyvet és ígértetere igyekezett emlékeztetni Lewishamot.

A könyv Browning költeményeinek a gyűjteménye volt és *Sludge*, a médium szerepelt benne, benne volt azonban *A szobor és a mell-szobor* is, ez a különösképen a kishittiek számára rendelt olvasmány. *Sludge* nem nagyon érdekelte Lewishamot, mert ő egészen más képet alkotott magának a médiumokról, elolvasta és sokszor elolvasta ellenben újból a másik költeményt. Ez a lehető legnagyobb hatással volt rá. Közvetlenül elalvás előtt, — szépirodalmat ugyanis mindig ágyban szokott olvasni, mert ott melegebb volt és mert napjaink szépirodalmánál egy kis szundikálás nem olyan veszedelmes, mint a tudomány-nál, — olvasta ezeket az érzelmeit serkentő sorokat:

„Hétre hő röpönné szállt felettük
Ifjú szerelmük fénye elfakult.
Álmodt csupán, nem éltet élték ők”.

Ennek a mának a gyümölcse volt az az álom, melyet azon az éjszakán álmodott. Az álom tárgya Ethel volt és hosszú várakozás után végre az esküvő előtt állottak. A karjában tartotta őt. Hozzáhajolt, hogy megcsokolja őt. Ekkor hirtelen az látta, hogy Ethelnek az ajka ránczos, a szeme megfakult és ránczok barázdái húzódnak végig az arcán. Ethel megöregedett, elviselhetetlenül megöregedett! Borzongva ébredt fel és ében, nyamasztó érzések között feködt reggelis, elmélkedve a szakításon, a leánynak, ki magányosan járja a sáros utcákat az elmaradt napokon, melyeket elvesztett és a körülményeken, melyek ellene szóltak, az élet küzdelmében. Látta a leplezetlen valóságot, a karriér valószínűtlenségét, Ethellel együtt pedig a teljes reménytelenségét. Világos volt, hogy e kettő között kell választani. Vagy ingadozzék és vesztse el mind a kettőt? Boldogtalansága annak a haragnak adott

